

نحوه نوشتن فهرست منابع:

باتوجه به اهمیت و ضرورت هماهنگی در نحوه استناد به منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی، دراین قسمت به تفضیل به این مهم پرداخته می‌شود:

استناد، دلالت برسند قراردادن سخن یامتنی پیشین دارد ونویسندگان اغلب برای برقراری ارتباط موضوعی ونیزاعتبار بخشیدن به اثر خود، مجبور به استفاده از آن هستند. درحال حاضر، شیوه‌های مختلفی برای استنادبه‌کار می‌رودکه برای مثال می‌توان به شیوه‌های APA، MLA، Turabian، Chicago و Vancouver اشاره کرد. در واقع، سازمان‌های تحقیقاتی و دانشگاه‌ها ممکن است از شیوه‌های مختلفی برای استنادکردن به منابع اطلاعاتی استفاده نمایند. با وجود گوناگونی درشیوه‌های استناد به منابع اطلاعاتی، آنها را می‌توان به دو گروه عمده برون‌متنی و درون‌متنی تقسیم کرد.

در شیوه برون‌متنی، سند مورد ارجاع در جایی خارج از متن- نظیر پانویس، پایان فصل، یا انتهای متن- درج می‌شود و در متن تنها نشانه یا نمادی که معمولاً عدد است، سند مورد نظر را مشخص می‌کند. در زیر نمونه‌یک استناد برون متنی نشان داده شده است که در آن علامت (۱) دلالت براستناد به مأخذ شماره ۱ در خارج از متن اصلی دارد:

"نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که 70 درصد از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های ایران از اینترنت برای ارتباطات علمی و فعالیت‌های تحقیقاتی استفاده می‌نمایند (1)".

در شیوه درون‌متنی، به جای آوردن عدد در متن، مشخصات کوتاهی از مأخذ معمولاً شامل نام‌خانوادگی پدید-آورنده وتاریخ نشر سند مورد استناد آورده می‌شود. در مثال زیر، نمونه‌یک استناد درون‌متنی نشان داده شده است:

"تحقیقات نشان می‌دهد که 70 درصد از اعضای هیات علمی دانشگاه‌های ایران از اینترنت برای ارتباطات علمی و فعالیت‌های تحقیقاتی استفاده می‌نمایند (وزیری پور، 1381)".

مزیت استناد درون‌متنی نسبت به استناد برون‌متنی این است که خواننده در هنگام مطالعه یک اثر می‌تواند سند مورد استناد نویسنده را شناسایی کرده و احتمالاً آن را ارزیابی نماید و به این ترتیب، حتی بدون نیاز به مراجعه به فهرست مأخذ، ارتباط مفهومی میان اثر مورد مطالعه و آثار مورد استناد در متن را برقرار سازد. از این رو، در حال حاضر شیوه استناد درون‌متنی در بسیاری از مجلات علمی دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد و اغلب محققان نیز از آن برای استناد به منابع اطلاعاتی استفاده می‌کنند. با این وجود، این شیوه در زبان فارسی دارای محدودیت‌های خاص خود است. زیرا اگر قرار باشد نام مولفان فرنگی، در متن اصلی به همان زبان آورده شود، حضور مکرر کلمات فرنگی در متن فارسی چندان

زیبا نیست، برای مثال، (Smith, 2003). از این رو، اغلب توصیه می‌شود در متون فارسی نام مولفان خارجی به فارسی آوانویسی شود. البته، این سیاست خود باعث می‌شود که خواننده مجبور شود نام فارسی را در ذهن خود به فرنگی برگرداند و سپس در فهرست مآخذ به جست و جوی آن بپردازد، برای مثال، خواننده برای ردگیری استناد (واگان، ۲۰۰۴) در متن اصلی باید به دنبال نام فرنگی "Vaughan" در فهرست مآخذ باشد. از سوی دیگر، آوانگاری بسیاری از نام‌ها مورد اختلاف است (نظیر نام فرنگی Thelwall). به هر حال، آنچه امروزه در اغلب مجلات علمی-پژوهشی به منظور رفع این مشکل مورد توجه قرار گرفته است، آوانویسی نام مولفان فرنگی در متن اصلی و آوردن معادل نام فارسی آنها در پانویس همان صفحات است تا خواننده بتواند نام فارسی را در فهرست مآخذ شناسایی نماید. بنا بر این، پیشنهاد می‌گردد، از شیوه فوق پیروی شود.

از این رو، با توجه به اهمیت هماهنگی و یکنواختی در شیوه استناد در پروژه‌ها و طرح‌های تحقیقاتی، پیشنهاد می‌گردد برای تدوین شناسنامه و گزارش‌نهایی پروژه‌ها و طرح تحقیقاتی در سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی از شیوه درون‌متنی استفاده شود. همچنین، از بین شیوه‌های رایج درون‌متنی، پیشنهاد می‌گردد که از شیوه APA^۱ که از اهمیت و رواج بیشتری در نشر آثار تخصصی به ویژه در مجلات علمی برخوردار است، استفاده شود. در بخش‌های آتی شیوه استفاده و درج ارجاعات در متن، استناد به منابع اطلاعاتی چاپی و استناد به منابع اطلاعاتی الکترونیکی در سه بخش جداگانه مورد بحث قرار خواهد گرفت.

الف. شیوه ارجاعات در متن:

در شیوه APA، نحوه درج ارجاعات در متن در زیر شرح داده شده است. به طور کلی، در آوردن ارجاعات در متن اصلی اثر بایندنام‌خانوادگی صاحب اثر و سال انتشار منبع در داخل پرانتز آورده شوند:

۱. ارجاع درون متنی به یک اثر دارای یک مولف :

نمونه یک ارجاع درون متنی لاتین با یک مولف

Results of a study on design of pest management information system (Walker, 2000)...

نمونه یک ارجاع درون متنی فارسی با یک مولف

نتایج یک مطالعه در زمینه طراحی نظام اطلاعاتی مدیریت آفات (والکر، 2000) ...
در مطالعه انجام شده درباره شاخص‌های توسعه پایدار کشاورزی در ایران (محمدی، 1382)...

البته این نوع ارجاع به صورت دیگری نیز در متون علمی درج می‌شود که در زیر نشان داده شده است. در این نوع ارجاع، نام صاحب اثر مورد استناد به صورت

^۱. American Psychological Association

صریح در متن اصلی آورده می‌شود و بعد از آن سال انتشار اثر در داخل پرانتز آورده می‌شود:
Walker (2000) designed a pest management information system...
والکر (2000) یک نظام اطلاعاتی مدیریت آفات را طراحی کرد...
محمدی (1382) در مطالعه‌ای درباره‌ی شاخص‌های توسعه‌ی پایدار کشاورزی در ایران نشان داد که ...

۲. ارجاع درون متنی به یک اثر دارای دو یا سه مؤلف:

تمامی موارد ذکر شده در مورد ارجاع درون‌متنی به یک اثر دارای دو یا سه مؤلف، با ارجاع درون متنی به یک اثر دارای یک مؤلف که در بالا به آن اشاره شد، یکسان است. تنها تفاوت میان آنها این است که در ارجاع درون‌متنی به یک اثر دارای دو یا سه مؤلف باید نام-خانوادگی مؤلفان به صورت زیر از یکدیگر جدا شوند. ارجاع دارای دو مؤلف لاتین را با "&" و دو مؤلف فارسی را با "و" از یکدیگر جدا می‌نمایند:

(Joreskog & Sorbom, 1989)

(اسمیت و جانسون، 1994) یا (تقی زاده و رشیدی، 1383)

ارجاع بیش از دو مؤلف را باید به صورت زیر در متن اصلی درج کرد:

(Wasserstein, Zappulla and Rosen, 2004)

(ماری، سانتاز و روسو، 2000)

(فتاحی، حسینی و کاظمی، 1380)

همان طوری که قبلاً گفته شد، نوع دیگری از ارجاعات وجود دارد که نام صاحب اثر مورد استناد به صورت صریح در متن اصلی آورده می‌شود و بعد از آن سال انتشار اثر در داخل پرانتز درج می‌شود:

Joreskog & Sorbom (1989) found that ...

اسمیت و جانسون (1994) در مطالعه خود نشان دادند که صادرات محصولات کشاورزی ...

تقی زاده و رشیدی (1383) از طریق نمونه‌گیری از خاک‌های زراعی ...

Wasserstein, Zappulla and Rosen (2004) showed that ...

نتایج تحقیق ماری، سانتاز و روسو (2000) نشان داد که آفات گندم ...

فتاحی، حسینی و کاظمی (1380) با ارسال پرسشنامه به اعضای هیات علمی ...

۳. ارجاع درون متنی به یک اثر دارای بیش از سه مؤلف:

در صورتی که اثر مورد استناد دارای بیش از سه مؤلف باشد، در درج ارجاعات درون‌متنی بعد از نام خانوادگی مؤلف اول برای متون فارسی از عبارت "و دیگران" و برای متون لاتین از عبارت "*et al.*" استفاده می‌شود و بعد از آن تاریخ انتشار منبع مورد استناد به صورت زیر ذکر می‌گردد:

(Wilkinson et al., 2000)

Smith et al. (1994) found that...

(ویلکینسون و دیگران، 2000)

اسمیت و دیگران (1994) در مطالعه خود بر روی آفات گیاهی نشان دادند که ...

تقوی و دیگران (1381) نشان دادند که کشاورزان در استان خراسان ...

۴. ارجاع درون متنی به یک اثر متعلق به یک انجمن، سازمان، نهاد دولتی و غیره:

این سئوال اغلب مطرح می‌شود که در صورتی که منبع مورد استناد دارای مولف مشخصی نباشد و در واقع تولید کننده اثر یک سازمان، نهاد، انجمن و از این قبیل باشد، چگونه باید ارجاعات را در متن اصلی یک اثر درج کرد. به طور کلی، در چنین مواقعی بعد از آوردن اختصار نام یک سازمان، نهاد یا موسسه دولتی یا خصوصی، سال انتشار منبع مورد استناد به صورت زیر ذکر می‌گردد:

(UNESCO, 2004) یا (FAO, 1999)

Recent study by FAO (1999) showed that...

(فائو، 1999) یا (یونسکو، 2004)

گزارش فائو (۱۹۹۹) حاکی از رشد بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه دارد...

در صورتی که نام سازمان یا نهادی دارای اختصار شناخته شده و رایجی نیست، می‌توان بعد از نام کامل آن، سال انتشار اثر مورد استناد را به صورت زیر درج کرد:

(National Institute of Mental Health, 1999)

(کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، 1383)

۵. ارجاع درون متنی به یک اثر بدون مولف:

در صورتی که اثر مورد استناد بدون مولف باشد، دو یا سه کلمه از عنوان اثر با حروف بزرگ آورده می‌شود و پس از آن سال انتشار اثر به صورت زیر درج می‌گردد. عناوین لاتین آوانویسی شده باید در پانویس درج شوند.

(College Bound Seniors (1979) یا (Study Finds, 1982)

(شاخص‌های توسعه پایدار کشاورزی، ۱۳۸۳)

ب. شیوه درج استنادها به منابع چاپی در فهرست مآخذ:

در آوردن استنادها در بخش فهرست مآخذ یا فهرست منابع در شیوه APA باید به چند نکته کلی توجه کرد.

- کلیه استنادها باید به صورت الفبایی نام مولف در بخش فهرست مآخذ مرتب شوند؛

- لزومی به درج شماره ردیف در ابتدای مآخذ نمی‌باشد؛

- در صورتی که یک استناد فضایی بیش از یک سطر را به خود اختصاص دهد، سطرهای بعدی باید دارای تورفتگی به اندازه چهار فاصله (Space) باشند؛

- عنوان یک مجله، کتاب، کنفرانس یا منبع دیگر باید به صورت ایرانی آورده شوند؛

- لزومی به تغییر اندازه یا ایرانی کردن عنوان مقالات یا عنوان یک فصل از کتاب نمی‌باشد؛

- در استناد به منابع دارای مولف، ابتدا نام خانوادگی مولف به صورت کامل و سپس حرف اول نام کوچک آنها آورده می‌شود (برای مثال M. Thelwall).

- در درج عنوان منابع لاتین مورد استناد، حرف اول آنها باید به صورت بزرگ (Capital) نوشته شوند.

در مثال زیر، سه استناد مبتنی بر شیوه APA از بخش فهرست مآخذ یک مقاله منتشر شده در یک مجله علمی آورده شده است. عناصر استنادی مندرج در اولین مآخذ برای درک بهتر جزئیات مشخص شده اند:

شماره صفحه جلد و شماره (مجله) نام منبع (مجله) عنوان مقاله سال انتشار نام خانوادگی و نام مولفان

Adamic, L., & Adar, E. (2003). Friends and neighbors on the Web, *Social Networks*, 25(3), 211-230.

Adamic, L.A. & Huberman, B.A. (2001). The Web's hidden order. *Communications of the ACM*, 44(9), 55-59.

Aguillo, I.F. (1998). STM information on the Web and the development of new Internet R&D databases and indicators. *Online Information 98: Proceedings*. Learned Information, 1998. 239-243.

۱. استناد به مقالات مجلات :

شایان ذکر است در استناد به منابع لاتین، پس از ذکر نام خانوادگی تنها باید حرف اول نام کوچک مولفان درج گردد، نظیر Klimoski, R. که در آن حرف R از ابتدای نام Robert گرفته شده است. اما در استناد به منابع فارسی نام کوچک مولفان را باید به صورت کامل ذکر کرد (نظیر، محمدی، حسین). همچنین، باید توجه داشت که شماره انتشار مجله (Number) در داخل پرانتز و شماره سال یا جلد مجله (Volume Number) قبل از پرانتز درج می‌گردد. در زیر، نحوه درج اطلاعات یک مقاله منتشر شده در شماره ۱۲ سال ۸ یک مجله نشان داده شده است.

شماره جلد
8 (12)

به طور کلی، در شیوه درج استنادها به مقالات مجلات، عناصر اطلاعاتی زیر را باید به ترتیب ذیل ذکر کرد.
نام خانوادگی، نام مولف. (سال انتشار مقاله). عنوان مقاله. نام مجله، جلد یا سال (شماره)، شماره صفحه مقاله.

شماره صفحه جلد و شماره (مجله) نام منبع (مجله) عنوان مقاله سال انتشار نام خانوادگی و نام مولفان

Adamic, L., & Adar, E. (2003). Friends and neighbors on the Web, *Social Networks*, 25(3), 211-230.

• استناد به مقالات مجلات دارای یک مولف:

صفاری، مهزی. (۱۳۸۱). اثر روش‌های متفاوت شخم بر عملکرد و اجزاء عملکرد ارقام آفتابگردان. فصلنامه پژوهش و سازندگی، ۵۷ (۳-۴)، ص ۳۰-۳۸.

Klimoski, R. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

• استناد به مقالات مجلات دارای دو مولف:

شریعتی، منصوره و آسمانه، طهماسب. (۱۳۸۱). بررسی تاثیر تیمارهای مختلف بر شکستن خواب بذر گیاه بومادران. فصلنامه پژوهش و سازندگی، ۵۷ (۳-۴)، ص ۳-۷.

Clapp, R. B. & Hornberger, G.M. (1978) Empirical equations for soil hydraulic properties. *Water Resource Research*, 14 (3), 601-604

• استناد به مقالات مجلات دارای بیش از دو مولف (تا پنج

مولف):

آقابگی، فاطمه، ترمه، فریدون و امیری، ندا. (۱۳۸۱). معرفی دانه رسته‌های علف‌های هرز مهم استان‌های گیلان، مازندران و گلستان و کلید شناسایی آنها. فصلنامه پژوهش و سازندگی، ۵۷ (۳-۴)، ص ۹-۱۲.

Saywitz, K. J., Mannarion, A. P., Berliner, L., & Cohen, J. A. (2000). Treatment for sexually abused children and adolescents. *American Psychologist*, 55, 1040-1049.

نکته: در صورتی که مقاله‌ای دارای بیش از ۵ نویسنده باشد، نام خانوادگی و نام آنها (تمامی ۵ مولف) درج می‌گردد و بعد از آن برای منابع فارسی و لاتین به صورت زیر عمل می‌شود:

قارونی، منوچهر؛ یزدی، تقی؛ ناظم زاده، حسین؛ حائریان، سعید؛ مقدم، هادی؛ همدانی، حمید و دیگران. (۱۳۶۵)...

Roeder, K., Howdeshell, J., Fulton, L., Lochhead, M., Craig, K., Peterson, R., et.al. (1967).

• استناد به مقالات مجلات بدون مولف:

با وجود اینکه اغلب مقالات علمی دارای مولف مشخصی هستند، اما در برخی از موارد ممکن است با مقالاتی مواجه شویم که نام پدیدآورنده اصلی آنها مشخص نباشد. در این صورت عنوان مقاله در ابتدای استناد درج شده و بعد از آن، سال انتشار منبع آورده می‌شود. نمونه یک استناد به یک مقاله بدون مولف در زیر نشان داده شده است.

Countering the negative impact of intercell flow in cellular manufacturing. (1991). *Journal of Operations Management*, 10 (1), 92-118.

۲. استناد به مجموعه مقالات چاپ شده کنفرانس‌ها:

در شیوه استناد به مجموعه مقالات کنفرانس‌ها، عناصر اطلاعاتی زیر را باید مورد توجه قرار داد:
نام خانوادگی، نام مولف. (سال انتشار مجموعه مقاله). عنوان مقاله. نام کنفرانس، روز، ماه و سال، تاریخ برگزاری کنفرانس، نام شهر، کشور برگزار کننده کنفرانس، شماره صفحه.

عنوان مقاله
سال انتشار نام مولف
Kousha, K. (2004). The Relationship between Scholarly Publishing and the Counts of Academic Inlinks to Iranian University Web Sites: Exploring Academic Link Creation Motivations. In Proceedings of *International Workshop on Webometrics, Informetrics and Scientometrics*, March 2-5, 2004, Roorkee: Indian Institute of Technology, India, 136-149.
شماره صفحه کشور شهر/محل کنفرانس تاریخ برگزاری کنفرانس

۳. استناد به کتاب:

به طور کلی در شیوه استناد به کتاب، عناصر اطلاعاتی زیر را باید درج کرد.

نام خانوادگی، نام پدیدآورنده کتاب/ ویراستار. (سال انتشار کتاب). عنوان کتاب. محل نشر: ناشر.

شایان ذکر است در خصوص کتاب‌های دارای دو یا چند مولف و نیز کتاب‌های بدون مولف، باید نظیر استناد به مقالات مجلات که قبلاً به آن اشاره شده، عمل کرد.

عنوان کتاب سال انتشار نام خانوادگی، نام مولفان کتاب

Hayes, R.H. & Wheelwright, S.C. (1984) *Restoring Our Competitive Edge: Competing through Manufacturing*, New York: John Wiley & Sons.

محل نشر ناشر

کوشا، کیوان. (۱۳۸۱). *ابزارهای کاوش اینترنت: اصول، مهارت‌ها و امکانات جستجو در وب*. تهران: نشر کتابدار.

• استناد به کتاب با پدیدآورنده سازمانی:

در مورد کتاب‌هایی که پدیدآورنده اصلی آنها یک سازمان یا نهاد و از این قبیل می‌باشند، باید نام آنها در ابتدای استناد آورده شود:

نام سازمان به عنوان پدیدآورنده کتاب عنوان کتاب محل نشر ناشر

Institute of Financial Education. (1982). *Managing personal funds*. Chicago: Midwestern.

شرکت سهامی دارو پخش. دارونامه. تهران: ۱۳۶۴.

• استناد به مجموعه مقالات/فصلی از کتاب:

کلیه اصول استناد به مجموعه مقالات یا فصلی از کتاب مشابه استناد به کتاب است، با این تفاوت که عنوان مقاله یا فصل مورد نظر از کتاب و نام ویراستار مجموعه مقالات (در صورت داشتن ویراستار) نیز باید به عناصر استنادی افزوده شوند:

نام مجموعه مقالات نام ویراستار نام مقاله/فصل سال انتشار نام مولف اثر

Ramirez, L. (1996). Mexican Americans. In P. A. Minarik (Eds.), *Culture and nursing care: A pocket guide* (pp. 203-221). San Francisco: USCF Nursing Press.

شماره صفحه محل نشر ناشر

• استناد به کتاب بدون نویسنده:

در صورتی که کتابی دارای نویسنده مشخصی نباشد، عنوان کتاب در ابتدای استناد درج می‌گردد:

اطلس تشریح بدن انسان: تهران: شرکت جغرافیایی و کارتوگرافی ایران، 1365.

نکته: در صورتی که کتابی دارای مولف نباشد اما ویرایشگر داشته باشد، نام ویرایشگر در ابتدای استناد درج می‌شود.

• استناد به کتاب ترجمه شده:

در صورتی که کتاب ترجمه شده دارای نویسنده مشخصی باشد، ابتدا نام نویسنده اصلی کتاب آورده می‌شود و سایر عناصر استنادی به صورت زیر درج می‌گردند:

نام مولف اصلی سال نشر عنوان کتاب نام مترجمان کتاب محل نشر ناشر

پاٲو، میراندالی. (1378). *مفاهیم بازیابی اطلاعات*. ترجمه اسداله آزاد و رحمت اله فتاحی، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.

۴. استناد به طرح تحقیقاتی اجرا شده (گزارشات نهایی):

به طور کلی، در شیوه استناد به گزارشات طرح‌های تحقیقاتی، عناصر اطلاعاتی زیر را باید به ترتیب در استناد ذکر کرد:

نام خانوادگی، نام مجری طرح. (سال انتشار گزارش نهایی طرح). *عنوان طرح تحقیقاتی*. محل انجام طرح: سازمان مجری طرح، کد طرح (در صورت موجود بودن)

۵. استناد به پایان‌نامه‌های دانشگاهی:

در شیوه استناد به پایان‌نامه‌های دانشگاهی باید عناصر اطلاعاتی زیر را به ترتیب در استناد درج کرد:
نام خانوادگی، نام تهیه‌کننده پایان‌نامه. (سال خاتمه). عنوان پایان‌نامه. مقطع تحصیلی، نام دانشکده/دانشگاه.

ملکزاده، محمد رضا. (۱۳۷۷). بررسی بیولوژی میتوز برگ مرکبات و شناسایی دشمنان طبیعی آن در استان خوزستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.

Crow, G. K. (1988). *Toward a theory of therapeutic syncretism: The Southeast Asian experience*. Doctoral dissertation, University of Utah.

ج. شیوه درج استناد به منابع الکترونیکی در فهرست مآخذ:

اینکه منابع اطلاعاتی الکترونیکی به ویژه در محیط وب تا چه میزان بر روی ارتباطات علمی اثر گذاشته‌اند، موضوع تحقیقات جاری در حوزه اطلاع‌رسانی به شمار می‌آید. به طور کلی، یافته‌های تحقیقات جاری نشان می‌دهد که در برخی از حوزه‌های علمی، منابع اطلاعاتی موجود در اینترنت به صورت گسترده‌ای نظیر منابع چاپی برای دسترسی به یافته‌های علمی و تحقیقاتی مورد استفاده قرار می‌گیرند. سهولت دسترسی از راه دور، منحصربفرد بودن برخی از منابع اطلاعاتی علمی و امکان جستجوی کارآمد اطلاعات از جمله ارزش‌های افزوده منابع اطلاعاتی علمی در اینترنت هستند، که بر روی ارتباطات علمی محققان اثر گذاشته است.

مجلات علمی الکترونیکی تمام متن به عنوان بستری جهانی برای ارتباطات علمی و نیز به عنوان پایگاهی برای انتشار دستاوردهای علمی و پژوهشی در محیط اینترنت مطرح می‌باشند. هم‌اینکه، بخش قابل توجهی از انتشارات و یافته‌های علمی "تنها" در مجلات الکترونیکی تمام متن داوری شده ظاهر می‌گردند. هم‌اکنون از ۸۷۰۰ مجله علمی نمایه شده در پایگاه ISI، حدود ۲۰۰ عنوان را مجلات الکترونیکی تمام متن داوری شده تشکیل می‌دهند که تنها در قالب الکترونیکی و از طریق اینترنت قابل دسترس می‌باشند. به علاوه تقریباً ۹۵ درصد مجلات چاپی علمی دنیا دارای وب سایت مستقل هستند و امکان دسترسی به مقالات آنها حتی ماه‌ها قبل از انتشار به صورت چاپی وجود دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که در حال حاضر، بیش از ۱۴۰۰ مجله الکترونیکی تمام متن با کیفیت علمی بالا در حوزه‌های مختلف وجود دارند. رشد و گسترش مجلات الکترونیکی علمی تمام متن در محیط اینترنت را می‌توان به عنوان نشانه‌ای در زمینه تکامل الگوهای انتشار یافته‌های پژوهشی به منظور جذب مشارکت علمی مولفان و محققان به شمار آورد. در

برخی از حوزه‌های علمی نظیر کامپیوتر و فیزیک محیط وب اولین انتخاب محققان برای دسترسی به یافته‌های تحقیقات جاری حتی قبل از انتشار در مجلات چاپی محسوب می‌شود. به علاوه، اخیراً شواهدی قوی مبتنی بر اینکه مجلات الکترونیکی علمی تمام متن و مجلات علمی چاپی اثرگذاری استنادی یکسانی دارند، بدست آمده است.

تقریباً این موضوع مورد قبول همگان است که استفاده از اینترنت می‌تواند نقش مهمی در انجام تحقیقات داشته باشد و این موضوع در مورد حوزه کشاورزی و علوم وابسته نیز صادق است. از این رو، امروزه تمایل بسیاری از سوی محققان برای مورد استناد قرار دادن منابع اطلاعاتی علمی در اینترنت وجود دارد و همین امر باعث شده است تا الگوهای استنادی جدیدی برای استناد به این گونه منابع تدوین شود. در این بخش با توجه به اصول کلی مطرح شده درباره استناد به منابع اطلاعاتی چاپی، عناصری که باید در استناد به منابع اینترنتی مبتنی بر شیوه APA در نظر گرفته شوند، آورده شده است.

به طور کلی کلیه اصول استناد به منابع اینترنتی نظیر منابع چاپی است با این تفاوت که باید دو نکته مهم را نیز در هنگام درج استنادها در بخش فهرست مآخذ آثار علمی مورد توجه قرار داد:

- آوردن نشانی اینترنتی مقاله، کتاب، گزارش تحقیقاتی و غیره در استنادهای اینترنتی ضروری است.
- تاریخ دسترسی (یا مشاهده) مقاله، کتاب، گزارش تحقیقاتی و غیره در اینترنت را باید در هنگام درج استناد به منابع اینترنتی ذکر کرد.

۱. استناد به مقالات مجلات الکترونیکی (بدون نمونه چاپی):

عناصر استنادی که باید در هنگام استناد به مقالات مجلات قابل دسترس از طریق اینترنت درج شوند، در زیر آورده شده است. همان طوری که مشاهده می‌شود نشانی اینترنتی مقاله و تاریخ مشاهده مقاله به عنوان عناصر استنادی جدیدی مطرح هستند که در شیوه استناد به مقالات چاپی وجود ندارند. در این میان، به دلیل اینکه اغلب مجلاتی که تنها در قالب الکترونیکی منتشر می‌شوند، دارای شماره صفحه نمی‌باشند، امکان درج شماره صفحه برای این نوع از مجلات وجود ندارد.

نام خانوادگی، نام مولف. (سال انتشار مقاله). عنوان مقاله. نام مجله، شماره جلد (شماره مجله). نشانی اینترنتی، تاریخ دسترسی روز، ماه و سال

عنوان مقاله تاریخ انتشار نام مولفان مقاله
Rudner, L. M., Gellmann, J. S. & Miller-Whitehead, M. (2002). Who is reading on-line education journals? Why? And what are they reading? *D-Lib Magazine*, 9(12). Available: <http://www.dlib.org/dlib/december02/rudner/12rudner.html/>, accessed 18 December, 2002.

نشانی اینترنتی مقاله

روز، ماه و سال دسترسی به مقاله

کوشا، کیوان. (۱۳۸۲). مقایسه ابزارهای کاوش اینترنت با واسط جستجوی فارسی. مجله الکترونیکی کتابدار. (۳) نشانی دسترسی: <http://www.ketabdar.org/magazine/detailarticle.asp?number=25>، ۳ اسفند ۱۳۸۳.

۲. استناد به مقالات مجلات الکترونیکی دارای نمونه چاپی:

امروزه بسیاری از مجلات چاپی، به اهمیت داشتن سایت وب مستقل به منظور سهولت دسترسی به اطلاعات توسط مخاطبان خود پی برده‌اند. از این رو، هم اینک اغلب مجلات چاپی دارای وب سایت نیز می‌باشند. نحوه استناد به مقالات اینگونه مجلات، مشابه مجلات تمام الکترونیکی است که در بالا به آن اشاره شد. اما این نکته قابل ذکر است که در استناد به مقالات مجلات الکترونیکی که دارای نمونه چاپی هستند، باید شماره صفحه مقاله نیز ذکر شود؛ زیرا اینگونه مجلات در واقع نمونه الکترونیکی نسخه چاپی خود را در دسترس قرار می‌دهند. نام خانوادگی، نام مولف. (سال انتشار مقاله). عنوان مقاله. نام مجله، شماره جلد (شماره مجله). شماره صفحه مقاله، نشانی اینترنتی، تاریخ دسترسی روز، ماه و سال.

عنوان مقاله: Vanden, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001). Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates. *Journal of Bibliographic Research*, 5(4), 117-123.
 سال انتشار: 2001
 نام مولفان مقاله: Vanden, G., Knapp, S., & Doe, J.
 نشانی دسترسی: <http://jbr.org/articles.html/>, accessed 13 October, 2001
 تاریخ دسترسی: 13 October, 2001
 شماره صفحه مجله: 117-123

۳. استناد به کتاب‌های الکترونیکی:

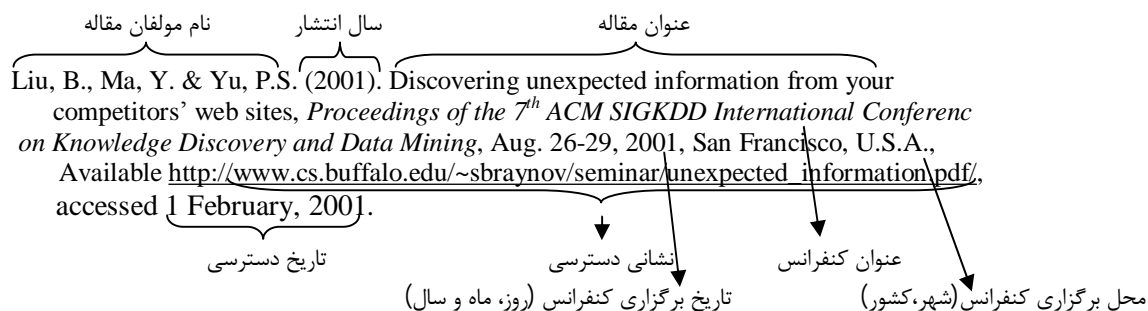
تقریباً کلیه قواعد استناد به کتاب‌های الکترونیکی نظیر کتاب‌های چاپی است (قبلاً به آن اشاره شده است، نظیر نحوه درج عنوان، تاریخ نشر، محل نشر، ناشر و غیره)؛ اما در این میان ذکر نشانی اینترنتی و تاریخ دسترسی به کتاب الکترونیکی ضروری است. عناصری که باید در استناد به کتاب‌های الکترونیکی در اینترنت مورد توجه قرار گیرند، در زیر نشان داده شده است:

نام خانوادگی، نام پدیدآورنده کتاب/ ویراستار. (سال انتشار کتاب). عنوان کتاب. محل نشر: ناشر. نشانی اینترنتی، تاریخ دسترسی روز، ماه و سال

ناشر محل نشر: MO: Mosby.
 عنوان کتاب: *Pocket guide to cultural assessment*,
 سال انتشار: (1998)
 نام مولف کتاب: Geissler, E. M.
 نشانی دسترسی: <http://jbr.org/articles.html/>, accessed 1 February, 2001
 تاریخ دسترسی: 1 February, 2001

۴. استناد به مجموعه مقالات الکترونیکی:

عناصری که باید در استناد به مقالات منتشر شده در مجموعه مقالات کنفرانس‌های قابل دسترس از طریق اینترنت مورد توجه قرار گیرند، در زیر نشان داده شده است: نام خانوادگی، نام مولف. (سال انتشار مجموعه مقاله). عنوان مقاله. نام کنفرانس، روز، ماه و سال تاریخ برگزاری کنفرانس، نام شهر، کشور برگزارکننده کنفرانس، شماره صفحه (در صورت موجود بودن). نشانی اینترنتی، تاریخ دسترسی روز، ماه و سال

۵. استناد به پایان‌نامه‌های دانشگاهی:

عناصری که باید در استناد به پایان‌نامه‌های دانشگاهی قابل دسترس از طریق اینترنت مورد توجه قرار گیرند، در زیر نشان داده شده است: نام خانوادگی، نام تهیه‌کننده پایان‌نامه. (سال خاتمه). عنوان پایان‌نامه. مقطع تحصیلی، نام دانشکده/دانشگاه. نشانی اینترنتی، تاریخ دسترسی روز، ماه و سال.

Björneborn, L. (2003). *Small-world link structures across an academic web space: a library and information science approach*. PhD Thesis. Royal School of Library and Information Science, Copenhagen, Denmark. Available: www.db.dk/lb/phd/phd-thesis-ch8-conclusion.pdf, accessed 12 March 2005.